

El final de la guerra civil va significar el final de molts diaris i revistes. La premsa prohibida pel franquisme a Catalunya significa un punt i a part en la història del periodisme català. Josep Maria Cadena parla en aquest article dels principals diaris prohibits pel règim vencedor.

La premsa prohibida pel franquisme

La premsa democràtica catalana fou la gran víctima del franquisme. El final de la guerra civil representà la mort violenta de grans títols periodístics. Aquelles publicacions que havien aconseguit superar canvis polítics i socials al llarg de molts anys, caigueren de cop el 26 de gener de 1939, al mateix temps que Barcelona, cap i casal de Catalunya. (La imatge és literària, però no està pas gaire allunyada de la realitat). Diaris amb més de setanta anys d'existència, com també setmanaris amb semblant longevitat, foren destruïts en qüestió d'hores.

No disposem d'espai suficient per tractar de totes les publicacions suprimides pel franquisme a Catalunya arran de la victòria a la guerra civil. Per això ens limitarem a esmentar els diaris com exemple d'una situació opressiva. I per donar a aquest treball d'aproximació històrica la necessària objectivitat, prendrem com a punt de sortida el 19 de juliol de 1936, dia en què esclatà la guerra a Catalunya. Així es podran comparar les diferents formes d'actuar, donat que el règim

republicà també autoritzà incautacions i supressions de diaris.

Qualsevol ciutadà barceloní matiner, el diumenge 19 de juliol de 1936, va poder escollir al quiosc entre els següents títols, esmentats per la seva antiguitat i amb el seu any de sortida entre parèntesis: "Diario de Barcelona" (1792), "El Diluvio" (1858), "El Correo Catalán" (1876), "La Publicidad" (1877, editat en català des de 1922), "La Vanguardia" (1881), "La Veu de Catalunya" (1890), "Diario del Comercio" (1890), "Las Noticias" (1896), "El Día Gráfico" (1920), "El Matí" (1929), "La Humanitat" (1931) i "Renovación" (1933). Si aquell dia hagués estat feiner i sense cap problema bèl·lic, a la tarda hauria pogut escollir entre "Diario Mercantil" (1887), "El Noticiero Universal" (1888), "La Noche" (1924), "L'Instant" (193X), "Última hora" (1935) i "La Rambla" (1936). En conjunt, divuit diaris dels que set eren escrits en llengua catalana. I encara caldria afegir que els dilluns sortia la "Hoja Oficial de Barcelona-Full Oficial de Barcelona" (1926 en la seva edició castellana i des de 1931 també en versió catalana), periòdic setmanal que resol·lia la manca d'informació els dilluns per l'observança del descans dominical.

Si el mateix ciutadà hagués fet un viatge llampec per Catalunya aquell matí —activitat dificultosa, donat que havia esclatat la guerra civil— les seves possibilitats de comprar premsa diària haurien estat les següents: "Diari de Girona" (1889 i en català des de 1932), "El Norte" (1896) i "L'Autonomista" (1896 i en català des de 1933), a Girona capital; "El País" (1878) i "Diario de Lérida" (1885), a Lleida capital; "Diari

d'Igualada" (1931), a Igualada; "El Pla de Bages" (1904) i "El Día" (19), a Manresa; "Diari de Mataró" (1923), a Mataró; "Diari de Reus" (1859 i en català des de 1930); "Les Circumstàncies" (1873 i en català des de 1930) i "Avui" (1935), a Reus; "Diari de Sabadell" (1910) a Sabadell; "Diari de Tarragona" (1853 i en català des de 1932), "La Cruz" (1901) i "Catalònia" (1935) a Tarragona capital; "El Día" (1918) a Terrassa; i "El Pueblo" (1901, a Tortosa).

La majoria d'aquests 36 diaris catalans van continuar sortint durant la guerra civil. Alguns foren incautats i altres resultaren col·lectivitzats pels seus mateixos treballadors, però molts d'ells conservaren les seves particulars ideologies. Atès que defensaven un model democràtic per a la societat catalana, fins i tot dins del període revolucionari tingueren el seu espai informatiu. En les col·leccions que es conserven es pot veure com la majoria criticaren els excessos i demanaren un més seriós ús de les mesures de guerra.

L'any 1939, els guanyadors decidiren quins diaris es podrien publicar. Així, a Barcelona, tan sols foren autoritzats "La Vanguardia" (des del 27 de gener, amb l'afegit d'"Espanola"), "El Correo Catalán" (des del 14 de febrer, després d'un número espontani el 27 de gener), "El Noticiero Universal" (14 de febrer) i els dilluns la "Hoja Oficial de la Provincia de Barcelona" (27 de febrer). A ells s'hi afegirien "Solidaridad Nacional" (14 de febrer), diari del Movimiento que ocupà els tallers de "Solidaridad Obrera". I després vindrien, durant dels primers anys, "Diario de Barcelona" (24 de novembre de 1940) i "La Premsa" (28 de maig de 1941), diari de la nit del

Movimiento. "El Día Gráfico" sortí el 27 de gener amb un número de circumstàncies, però no fou autoritzat a continuar.

Els diaris de les altres ciutats catalanes foren prohibits. A Girona sortí "Los Pirineos" (17 d'abril de 1939), substituït per "Los Sitios" (1 de gener de 1943); a Lleida es publicà "La Mañana" (20 de desembre de 1938) i a Tarragona s'edità "Diario Español" (17 de gener de 1939); tots diaris del Movimiento, igual que les publicacions organitzades per a altres ciutats de Catalunya però sense periodicitat diària.

"El Mat", diari catòlic suspès el 19 de juliol de 1936, no fou de cap manera autoritzat a sortir a la Barcelona de Franco. Perseguit primer pel seu confessionalisme, no trobà cap ajut perquè era català. I el mateix els passà als diaris de la Lliga —"La Veu de Catalunya" i "L'Instant"— encara que molts dels seus dirigents i militants havien col·laborat amb els guanyadors. En aquest aspecte, el franquisme tractà els catòlics catalans i els regionalistes amb igual rigor que els adversaris. El fet diferencial de la llengua, tractada com a enemic vençut, fou determinant per a la supressió total de les publicacions redactades en català.

Tampoc foren ben tractades altres publicacions diàries redactades en castellà. Ja hem fet referència a "EL Día Gráfico", propietat de Joan Pich i Pont. I hem d'afegir "Las Noticias", diari tradicionalment neutral, que mai va obtenir l'autorització per tornar a publicar-se, malgrat les gestions realitzades pels seus propietaris, els senyors Roldós. Així com no podem deixar d'esmentar l'esgarriós cas del diari "El Diluvio", republicà i popular,

prohibit, expropiat de la seva moderna rotativa i amb el propietari, senyor Lasarte, mort a la presó.

L'esponerosa premsa catalana d'abans de la guerra civil, formada per publicacions redactades en català i en castellà, quedà reduïda a uns pocs títols. I encara aquests sortiren vigilats per la censura, que ni tan sols respectava els periòdics considerats fidels. La nova situació representà per a la informació a tot Espanya i especialment a Catalunya un gran cop, que volia ser mortal. Per sort, els pobles són més resistents que els homes que els volen dominar i, després d'anys, tornaren els necessaris esquemes de llibertat.

Josep M. Cadena